

سۇئال

ئىنساننى دىندا مۇستەھكەم تۇرۇشقا ئىلىپ بارىدىغان ئاساسلىق ئامىللار نېمىلەردىن ئىبارەت؟. مەن كۆپلىگەن پىتنە، شەھۋەت ۋە شۈبھاتلارنىڭ ئارىسىدا ياشايمەن، يولدا كېتىۋاتقاندا، ئۆيگە كەلگەندە ناخشا ئاڭلاپ تۇرىمەن، ھەتتا ئۆيىمىزگە كىچىلاردىن ناخشا ئاۋازى كېرىپ تۇرىدۇ، ئۇنىڭدىن باشقا نۇرغۇن پىتنىلەر بولىدۇ. ئۇستازلاردىن مېنىڭ توغرا يولدا مۇستەھكەم تۇرىشىم ئۈچۈن دۇئا قىلىپ قويۇشنى سورايمەن.

تەپسىلىي جاۋاب

بارلىق گۈزەل ماختاشلار ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى بولغان ئاللاھقا خاستۇر. پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا، ئۇنىڭ ئائىلە تاۋابىئاتلىرى ۋە ساھابىلىرىغا ئاللاھ تائالانىڭ رەھمەت سالاملىرى بولسۇن.

پىتنىگە تولغان زاماندا دىندا مۇستەھكەم تۇرۇشقا ياردەم بېرىدىغان ۋاسىتىلەر ئىككى تۈرلۈك بولىدۇ:

بىرىنچى: ئىمان ۋە ئىشەنچنى زىيادە قىلىدىغان ۋاسىتىلەردىن ئىبارەت بولۇپ، ئۇ ئىنساننى تائەت-ئىبادەت، ياخشى ئەمەللەرگە قىزىقتۇرىدۇ، ئۇنىڭ بىلەن ئىنسان ئىماننىڭ ھالاۋىتىنى تېتىيدۇ.

- ئاللاھ تائالادىن توغرا يولدا مۇستەھكەم قىلىشنى تەلەپ قىلىش: مۇسۇلمان ئۆزىنىڭ ھەر بىر نامىزىدا **ئى ئاللاھ! مېنى توغرا يولدا مۇستەھكەم قىلىغىن** دېگەن دۇئانى تەكرارلاپ تۇرۇشى كېرەك.

ئىمام تەبرانىي ئۆزىنىڭ "ئەل كەبىر" ناملىق ئەسىرىدە (7135) شەدداد ئىبنى ئەۋس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن بايان قىلىنغان ھەدىستە، ئۇ كىشى مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ماڭا: **ئەي شەدداد ئىبنى ئەۋس! ئىنسانلارنىڭ ئالتۇن-كۈمۈشلەرنى خەزىنە قىلىپ توپلاۋاتقانلىقىنى كۆرگەن ۋاختىڭدا، سەن بۇ سۆزلەرنى خەزىنە قىلىپ ساقلىۋالغىن: ئى ئاللاھ! مەن سىلىدىن دىندا مۇستەھكەملىكنى، توغرا يولدا كەسكىن بولۇشنى سورايمەن، سىلىدىن ھەممىنى ئۆز ئېچىگە ئالىدىغان رەھمەتلىرى ۋە چەكسىز مەغپىرەتلىرىنى سورايمەن...** [بۇ ھەدىسنى شەيخ ئەلبانى رەھىمەھۇللاھ "سەھىھ ھەدىسلەر توپلىمىدا" ناملىق ئەسىرى 3228- ھەدىستە سەھىھ دەپ كەلتۈرگەن].

- ئاللاھنىڭ دىندا مۇستەھكەم تۇرۇش: دىندىكى بۇيرۇق ۋە چەكلىمىلەرگە سەل قارىماسلىق ياكى چەكتىن ئاشۇرۇۋەتمەسلىك كېرەك. بۇ توغرىدا ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: **«وَأَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَن سَبِيلِهِ ذَلِكُمْ**

وَصَاكُم بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ» تەرجىمىسى: بۇ مېنىڭ توغرا يولۇمدۇر، شۇ يولدا مېڭىڭلار، ناتوغرا يوللاردا ماڭماڭلار، ئۇلار سىلەرنى ئاللاھنىڭ يولىدىن ئايرىۋېتىدۇ، ئاللاھنىڭ ئەمرىنى تۇتۇپ دوزاختىن ساقلىنىشىڭلار ئۈچۈن، ئاللاھ سىلەرگە بۇ ئىشلارنى تەۋسىيە قىلىدۇ. [سۈرە ئەنئام 153-ئايەت].

ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: يُنَبِّتُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ وَيُضِلُّ اللَّهُ الظَّالِمِينَ وَيَفْعَلُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ تەرجىمىسى: ئاللاھ مۇمىنلەرنى مۇستەھكەم ئىمان بىلەن دۇنيادا ۋە ئاخىرەتتە مەھكەم تۇرغۇزىدۇ. ئاللاھ زالىملارنى گۇمراھ قىلىدۇ، ئاللاھ خالىغىنىنى قىلىدۇ. [سۈرە ئىبراھىم 27-ئايەت].

يۇقىرىدىكى ئايەتنىڭ تەپسىرىدە قەتادە رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "ئاللاھ تائالا مۇمىنلارنى دۇنيا ھاياتىدا ياخشى ئىش ۋە سالىھ ئەمەللەر ئۈستىدە سابىت قەدەم قىلسا، ئاخىرەتتە ۋە قەبرىدە سوئال-سوراقتا مۇستەھكەم قىلىدۇ." [تەپسىر ئىبنى كەسىر "4-توم 502-بەت].

- سۈننەتتە چىڭ تۇرۇش: ئىرباز ئىبنى سارىيە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن بايان قىلىنغان ھەدىستە، پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: مېنىڭ سۈننىتىمگە، مەندىن كېيىنكى توغرا يول تۇتقۇچى ئىزباسار خەلىپىلەرنىڭ سۈننەتلىرىگە مۇستەھكەم ئېسىلىڭلار، پۈتۈن كۈچۈڭلار بىلەن ئەمەل قىلىڭلار، دىندا يېڭىدىن پەيدا بولغان ئىشلاردىن ساقلىنىڭلار، دىندا يېڭىدىن پەيدا بولغان ھەرقانداق ئىش بىدئەتتۇر، بىدئەتنىڭ ھەممىسى نازغۇنلۇقتۇر. [ئەبۇ داۋۇد رىۋايەت قىلغان 4607-ھەدىس. شەيخ ئەلبانى رەھىمەھۇللاھ ئەبۇ داۋۇدنىڭ سەھىھ ھەدىسلەر توپلىمىدا سەھىھ دەپ كەلتۈرگەن].

- ئاللاھ تائالانى كۆپ ياد قىلىش: ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: شەيتان ئادەم ئەۋلادلىرىنىڭ قەلبىگە ئورناشقۇچىدۇر، ئەگەر سەھۋەتلىك قىلسا ۋە غاپىل بولسا ۋە سۆۋەسە قىلىدۇ، ئاللاھ تائالانى ياد ئەتسە قاچىدۇ. [تەپسىرى تەبەرى 24 - توم 709-710-بەتكە مۇراجىئەت قىلىنسۇن].

ئىككىنچى: ئاللاھ تائالانىڭ بۇيرۇقىغا سەۋىر قىلىش: ئەبى سەئىد ئەلخەشەنىي رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن بايان قىلىنغان ھەدىستە، پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: سىلەردىن كېيىنكى زاماندا سەۋىر قىلىدىغان كۈنلەر كېلىدۇ، ئۇ كۈنلەردە سەۋىر قىلىش ئالقىنىدا چوغنى تۇتقانغا ئوخشاش، ئۇلاردىن دىنغا تولۇق ئەمەل قىلغانلارغا ئاشۇ كىشىگە ئوخشاش ئەمەل قىلغانلاردىن ئەللىك كىشىنىڭ ئەجىر-ساۋابى بېرىلىدۇ، ساھابىلار: ئى ئاللاھنىڭ ئەلچىسى! ئاشۇلاردىن بولغان ئەللىك كىشىنىڭ قىلغان ئەمىلىنىڭ ئەجىر-ساۋابى بېرىلمەيدۇ؛ دېگەندە، پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام: سىلەردىن ئەللىك كىشىنىڭ قىلغان ئەمىلىنىڭ ئەجىر-ساۋابى بېرىلىدۇ، دېدى. [ئەبۇ داۋۇد رىۋايىتى 4341-ھەدىس. بۇ ھەدىسنى شەيخ ئەلبانى رەھىمەھۇللاھ ئەبۇ داۋۇدنىڭ سەھىھ ھەدىسلەر توپلىمىدا كەلتۈرگەن].

- ئاللاھ تائالاغا سېغىنىپ ئاشكارا-يوشۇرۇن پىتىنلەردىن پاناھلىق تىلەش: زەيد ئىبنى سابىت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن بايان قىلغان ھەدىستە، بىر كۈنى پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام ساھابىلارغا: ئاللاھ تائالاغا سېغىنىپ ئاشكارا-يوشۇرۇن پىتىنلەردىن

پاناھلىق تىلەڭلار، دېۋىدى، ساھابىلار: ئاللاھ تائالاغا سېغىنىپ ئاشكارا-يوشۇرۇن پىتىنلەردىن پاناھلىق تىلەيمىز، دېدى.
[مۇسلىم رىۋايىتى 2867-ھەدىس].

- ئاللاھ تائالانىڭ بەندىنى كۈزۈتۈشى ۋە ھېمايە قىلىشى: پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: **سەن ئاللاھ تائالانى ياد قىلساڭ (يەنى دىنىنى ساقلىساڭ) ئاللاھ تائالا سېنى ساقلايدۇ، سەن ئاللاھ تائالانى ياد قىلساڭ (دىنىنى ساقلىساڭ) ئاللاھنى قارشىڭدا تاپسەن.** [ترمىزى رىۋايىتى 2516-ھەدىس. بۇ ھەدىسنى شەيخ ئەلبانى رەھىمەھۇللاھ ترمىزىنىڭ سەھىھ ھەدىسلەر توپلىمىدا كەلتۈرگەن].

شەيخ ئىبنى ئۇسەيمىن رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "سەن ئاللاھ تائالانى ياد قىلساڭ (دېگەن جۈملە ئىنسان ھەر قاچان ئاللاھنىڭ دىنىنى مۇھاپىزەت قىلىدىكەن ئاللاھ تائالانىڭ ئۇ كىشىنى مۇھاپىزەت قىلىدىغانلىقىغا دالالەت قىلىدۇ. ئاللاھ تائالا ئۇ كىشىنى نېمىدە ساقلايدۇ؟ ئۇ كىشىنى بەندى، مال-مۈلكى، ئائىلە-تاۋابىئاتلىرى ۋە دىنىدا ساقلايدۇ، بۇ ئىنسان ئۈچۈن ئەڭ مۇھىم نەرسىلەر بولۇپ، ئاللاھ تائالا ئىنساننى ھەق يولدىن ئېزىپ كېتىش ۋە تېپىلىپ كېتىشتىن ساقلايدۇ، چۈنكى ئىنسان ھەر قاچان توغرا يول تاپسا ئاللاھ تائالا ئۇ كىشىنى توغرا يول ئۈستىدە مۇستەھكەم قىلىدۇ. بۇ توغرىدا ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: **وَالَّذِينَ اهْتَدَوْا زَادَهُمْ هُدًى وَآتَاهُمْ تَقْوَاهُمْ** تەرجىمىسى: **ھىدايەت تاپقانلارنى ئاللاھ تېخىمۇ ھىدايەت قىلىدۇ، ئۇلارغا تەقۋادارلىقىنىڭ مۇكاپاتىنى بېرىدۇ.** [سۈرە مۇھەممەد 17-ئايەت] شۇنداقلا، ئىنسان ھەر قاچان ھەق يولدىن ئېزىپ كەتسە، (بۇنىڭدىن ئاللاھ ساقلىسۇن) ئۇنىڭ ئۈچۈن ئاللاھ ئازغۇنلۇقنى زىيادە قىلىدۇ. ["شەرھى رىيازۇسسالىھىن" ناملىق ئەسەر 70-بەت].

- مۆمىنلەردىن بولغان ياخشى كىشىلەر بىلەن ھەم سۆھبەتتە بولۇش، پىتىنگە باشلايدىغان ناچار كىشىلەردىن يىراق بولۇش كېرەك.

ئەبۇ ھۈرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن بايان قىلىنغان ھەدىستە، پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: **مۆمىن مۆمىننىڭ ئەينىكى، مۆمىن مۆمىننىڭ قېرىندىشى، ئۇنىڭ زاپە بولۇپ كېتىشىنى خالىمايدۇ ۋە ھەر تەرەپتىن ئۇنى مۇھاپىزەت قىلىپ تۇرىدۇ.** [ئەبۇ داۋۇد رىۋايىتى 4918-ھەدىس. بۇ ھەدىسنى شەيخ ئەلبانى رەھىمەھۇللاھ ھەسەن دەپ ئەبۇ داۋۇدنىڭ سەھىھ ھەدىسلەر توپلىمىدا كەلتۈرگەن].

ئەبۇ ھۈرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن بايان قىلغان ھەدىستە، پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: **ئىنسان ئۆزى ئارىلاشقان كىشىنىڭ دىنىدا بولىدۇ، كىم بىلەن ئارىلاشقانلىقىڭلارغا قاراپ بىقىڭلار.** [ئەبۇ داۋۇد 4833-ھەدىس. بۇ ھەدىسنى شەيخ ئەلبانى رەھىمەھۇللاھ ھەسەن دەپ ئەبۇ داۋۇدنىڭ سەھىھ ھەدىسلەر توپلىمىدا كەلتۈرگەن].

دىندا مۇستەھكەم تۇرۇشنىڭ ئامىللىرىدىن ئەڭ مەنپەئەتلىك بولغىنى: ئۆزىنى پىتىنگە تاشلىماسلىق، پىتىندىن ساقلىنىشقا، ئۇنىڭدىن ۋە ئۇنىڭ سەۋەبلىرىدىن يىراق بولۇشقا تېرىشىش لازىم. قەلب ساپ بولغاندا ئىماننىڭ ھالاۋىتىنى تېتىغىلى بولىدۇ.

دەججال توغرىسىدا بايان قىلىنغان ھەدىستە، پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: **دەججالنىڭ ئاشكارا بولغانلىقىنى ئاڭلىغان كىشى ئۇنىڭدىن يىراق تۇرسۇن، ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، ئۆزىنى مۆمىن ھېسابلىغان كىشىمۇ دەججال پەيدا قىلغان پىتنىگە ئەگىشىپ كېتىدۇ.** [ئەبۇ داۋۇد رىۋايىتى 4319-ھەدىس، شەيخ ئەلبانى رەھىمەھۇللاھ ئەبۇ داۋۇدنىڭ سەھىھ ھەدىسلەر توپلىمىدا كەلتۈرگەن].

ئاللاھ تائالادىن بىزنى ۋە بارلىق قېرىنداشلىرىمىزنى دىندا مۇستەھكەم قىلىشىنى، ئاشكارا-يوشۇرۇن پىتنىلەردىن ساقلىشىنى سورايمىز.

ئاللاھ تائالا ھەممىدىن ياخشى بىلگۈچىدۇر.